

Rain's Reign

פרשת בחוקתי תפשי"ב

LEVITICUS

26 / 3-11

PARASHAS BECHUKOSAI

³ If you will follow My decrees and observe My commandments and perform them; ⁴ then I will provide your rains in their time, and the land will give its produce and the tree of the field will give its fruit. ⁵ Your threshing will last until the vintage, and the vintage will last until the sowing; you will eat your bread to satiety and you will dwell securely in your land.

2
not only to irrigate crops. They affect the climate and water supply, and, consequently, human health (Ramban). The blessings will be so inclusive that the rains will come at times when they will not inconvenience people, such as the evening of the Sabbath, when people are not traveling (Rashi).

4 גר' שמואל

ונתתי גשמיכם בעתם וגו' (כו. ד.) וקשה מהו 'בעתם' איזה עמים, הוי ליה ~ למימר 'בעתו' כמו שגאמר (דברים יא, יד) ונמתי מטר אלכסם בעתו.

דרש משה על התורה

The expression "your rains" needs explanation. Are the rains not God's? In what sense are they "our" rain? This teaches us that the universe functions only due to man's good deeds. When one performs good deeds and observes Hashem's laws, the rains truly belong to him because it was for his sake that the rains came.

6

~ "והשבתי חיה רעה מן הארץ" - קודם חטא אדם הראשון לא היו החיות טורפות, ורק מפני חטאו של אדם נגזר עליו להיות טרף לשיניהם, ואז הושם בהם טבע הטרף. וזהו "והשבתי חיה רעה מן הארץ", שארץ ישראל בעת קיום המצוות תשוב להיות כפי שהיה קודם החטא, שהחיות לא יטרפו, וכמו שאמרנו (ברכות לא) "אין ערוד ממית אלא החטא ממית".

"ונתתי משכני בתוכם" - רבים תמהו, כיצד הקב"ה מדבר עם בשר ודם בנבואה. אך האמת היא שהאדם מתחילת בריאתו נועד לחיות באופן שיהיה לו קשר ישיר עם בוראו, אלא שהחטא גרם לחציצה בקשר בינינו לקב"ה, וזהו שהתורה מבטיחה שאם ילכו בחוקות ה' וישמרו את מצוותיו ונתתי משכני בתוכם", שיחזור להיות כפי מה שהיה ראוי להיות מתחילת הבריאה. בהמשך הפסוקים ממשיכה התורה לתאר את הטובה הגדולה שתהיה מנת חלקם של ישראל כאשר יקיימו "אם בחקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו".

✱ אומר הרמב"ן: "הכלל כי בהיות ישראל שלמים והם רבים, לא יתנהג עניינם בטבע כלל, לא בגופם ולא בארצם, לא בכללם ולא ביחיד מהם, כי יברך ה' לחמם ומימם ויטיר מחלה מקרבם עד שלא יצטרכו לרופא ולא להשתמר בדרך מדרכי הרפואות כלל, כמו שנאמר 'אני ה' רופאיך'".

והיות שהתורה מבטיחה דברים כה נשגבים, מסיימת התורה: "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים...", מפרש רש"י: "כדאי אני שתאמינו בי שאני יכול לעשות כל אלה, שהרי הוצאתי אתכם מארץ מצרים ועשיתי לכם ניסים".

3 כל גשמיך - צריך

לשון "גשמיכם" צריך ביאור, מה שייך לייחס את הגשם לאנשים, וכי הגשמים שלנו הם, היה צריך להיות כתוב, ונתתי הגשמים בעתם, ומהו גשמיכם.

✱ הנראה לבאר בזה, הנה בתחילת הבריאה נאמר (בראשית ב. ה): "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה", וברש"י, "כי לא המטיר - ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים".

• מתבאר כי כל שאר הבריאה נעשתה מאליה בלי שום שייכות לאדם, אמנם הגשם לא בא לעולם עד שהכיר האדם בטובתם של גשמים והתפלל עליהם.

~ מעתה יש לומר כי לכך נקראו הגשמים על שם האדם ומיוחדים אליו, באשר כל מציאותם לא באה לעולם אלא מכח תפילת האדם, אשר תפילתו והכרתו בטובתם הכרחית בשביל להוריד את הגשמים.

זו הסיבה שהוציאה התורה בלשון "ונתתי גשמיכם בעתם", כי הגשמים נקראים על שמכם.

6 לעבודך באמת * בחוקתי

• הבריאה שאנו מכירים היום איננה כפי שהייתה בצורתה הראשונית, אלא כפי השינוי שחל בה לאחר שהתקלקלה מחטא אכילת עץ הדעת של אדם הראשון.

על פי המבואר מהרמב"ן, צורתה הראשונה של הבריאה הייתה בריאה שהטוב שבה הוא מושלם בלי קורטוב של רע, אלא שבגלל חטא עץ הדעת התקלקלה הבריאה, ובפרשה זו מבטיחה התורה לישראל, שאם ילכו בחוקות ה' וישמרו את מצוותיו, תחזור הארץ לצורתה הראשונה של טובה מושלמת - כפי שהיה קודם חטא אדם הראשון.

~ וזהו שאמרה תורה "ונתתי גשמיכם בעתם" - לא זו בלבד שירדו גשמי ברכה, אלא הם ירדו "בעתם", בלילות, בשעה שאינם מפריעים לאף אחד.

• "ונתנה הארץ יבולה" - באותו יום שיזרעו כבר יגדל היבול, ולא נצטרך להמתין לאחר הזריעה זמן ממושך שהתבואה תגדל.

"ועץ השדה יתן פריו" - לא יהיה מושג של אילנות סרק שאינם נותנים פירות, אלא כל האילנות ללא יוצא מן הכלל יתנו פירות.

"ואכלתם לחמכם לשובע" - מפרש הרמב"ן שהלחם עצמו יהיה ערב לנפש במידה כזו שלא יצטרכו דברים נוספים ללפת בהם את הפת.

10

וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק. ויאמר אברהם אל נערי שבו לפה פה עם החמור (כב, ד-ה). ובמדרש (בר"ר נו, ב) אמרו: ראה ענן קשור בהר וכי אמר ליצחק בני רואה אתה מה שאני רואה א"ל הין, אמר לשני נעריי רואים אתם מה שאני רואה אמרו לו לאו, אמר הואיל וחמור אינו רואה ואתם אין אתם רואים שבו לפה עם החמור. — אתם וחמור שוים. להשתומם על מאמר זה, הערה נוראה לאדם עד היכן הדברים מגיעין, שבאם איננו מן ה"רואים" הנהו כבר בבחינת "דומה לחמור", — מבהיל מאוד.

אצל שמואל הנביא מצינו שקראו אותו "הרואה" (שמואל א יא, א). כשאבד לאחד איזה דבר הנה הלך לשמואל הרואה, הרי לא היה זה ענין של נבואה, וגם לא מבחינת רוח הקודש, רצוני, מהדרגה של "כתבי קודש אשר ברוח הקודש נאמרו" (עיין מגילה ו, א) אלא כי שמואל ראה כל המתרחש בעולם בחי"ל (ברכות י"ז): מוכב בהתאם חסיד שלן בבית הקברות ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו אמרה חדא לחברתא בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות באה לעולם אמרה לה חברתא איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים אלא לכי את וכי אמרה לה שמעתי שכל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו הלך הוא זורע ברביעה שניה של כל העולם כולו לקה ושללו לא לקה

לשנה אחרת וכי עיי"ש. מאין ידעו אלו הרוחות מכל אשר יארע בזה השנה, הלא רוח הקודש לא היה זה, אלא רק שמיעה מאחורי הפרגוד, כי אונים להם וכשקול יוצא בעולם כי אז באזנים שומעים.

* והנה מזה כי "לשמוע", ו"לראות", הגם דברים פשוטים מאוד, אם רק אין דבר חוצץ לעינים ולאזנים, ומי שאינו רואה ואינו שומע הרי כי משתו מבדיל בעדו, ומה הוא זה? הלא הוא החומר, הוא הגוף, כי על כן פשוט ודאי כי נקרא "דומה לחמור".

מה נהדר המראה, נפלאים היו חיים כאלה, אילו היינו "רואים" ו"שומעים" את כל מצעדי העולם, באיזה אמונה היה היינו חיים כשהיינו שומעים כל גזירה וגזירה מן השמים, ואיך שדבר ה' מתקיים בכל פעם, ושבלעדי דבר ה' לא נעשה כלום, הלא כמו עינים היינו רואים את האין עוד מלבדו, אימה ופחד תאחזנו לקבל עולם כזה, ואוי לנו למצבנו אנו, אלא — "וצדיק באמונתו יחיה"!

בטי דעת תבונות להרמח"ל ז"ל מכואר, כי אדה"ר היה יכול להשלים הבריאה בשעה אחת, ושעה אחת לאו דוקא, כי אם ברגע אחת ממש בלי המשך כל זמן, וכן היתה מעיקר הבריאה להשלימה בשעה אחת אלא שהחטא גרם, ומה שעמדה הבריאה בתחילה להשלימה בשעה אחת, הנה אחר החטא צריך לאותה התכלית לאותה ההשלמה, כל השיתה אלפא שנין של קיום העולם.

• המתבונן בבריאה והנהגתה, הלא ילא באמת על כל ענין סוד שהייה, אתה מניח תפוח בארמה והנך צריך להמתין על התוצאה כמעט שנה שלמה, הלא הכל עומדים מוכנים, התפוח יש בו כוח הזורע, הארמה בה כוח הצמיחה ומה חסר? למה באמת לא יתנו הפירות ברגע אחת? ובתחילת הבריאה הלא אמנם כן היה, עלו למיטה שנים וירדו שבעה (בר"ר כ"ב ד'), ומה שרואין עכשיו מציאות של שהייה הלא סוד בזה ודאי ומהו?

* סוד הענין כי הבריאה בעצמותה אמנם אין בה כל מציאות של שהייה, והשהייה והעיכובים אשר אנו נפגשים בהם על כל שעל הם תולדות החטא, הוא סוד הקללה של קין

וירדו תצמיח לך, בועת אפך תאכל לחם הוא העיכובים, סוד כעבות העגלה חטאה המונע מהירות הבריאה, אין אנו יודעים עוביו וחזקו של מוט הכרזל אשר הוא החטא, המוט ברזל הנכנס באופנים מעכב הילוך המרכבה ומאייט מהירותה, אותה ההנהגה עצמה אלא בהנהגה של כבוד, אם יודעים ריבוי העיכובים וסוד חווקם, יתכן כי לעבור מפתן בית יתארך זמן של שנים! וכאין כל מבטח אם גם אז תבוא למטרתך! הוא אמרם ז"ל (בר"ר ע"ז ב'), הרבה קטגורין יעמדו מיכן ועד גיהנון.

9 על דבר זה צריכים להבין מאמרי חז"ל קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף (פסחים ק"ח.), קשין לזווגם כקריעת ים סוף (סוטה ב'.), עם הארצות הוא לחשוב כי קריעת ים סוף היו בה איזה קושיים פשוטים, הלא בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, אלא הענין הוא כי בקריעת ים סוף היו אז עיכובים רבים וחזקים כאומרים ז"ל.

בשעה שיצאו ישראל ממצרים עמד סמאל לקטרג אותן, אמר לפני הקב"ה רבש"ע, עד עכשיו היו אלו עובדי ע"ז ואתה קורע להם את הים (שמו"ר כ"א ז'), וברש"י בכל מקום הוא אומר מלאך ה' וכאן מלאך אלהים, מלמד שהיו ישראל נתונים בדין באותה שעה אם להנצל אם להאבד, ובקושי גדול העביר בניו בין גזרי ים סוף, והוא הקושי במזונותיו של אדם, להודיענו כמה מן העיכובים המונחים דרך פורטתו של האדם, ומי יודע כמה מן העיכובים צריך האדם לקבץ ע"י ריחת אף פרוטה אחת.

On a number of occasions, we've mentioned the statement of the mishnah in *Avot* that the Almighty created the world with ten divine utterances (see Chapter 2: Order and Chaos). And the mishnah wants to know why this was necessary. Couldn't He have created the world with a single utterance? So the mishnah says that He did it in order to punish the wicked for destroying a world created with ten utterances and to reward the righteous for sustaining a world created with ten utterances. Clearly, the mishnah calls out for a good explanation, which the Maharal provides. The point of the ten utterances, he explains, is to show us that there is an order and a hierarchy in the universe, that the entire cosmos, both physical and spiritual, functions according to a precise system, a vast and beautiful symmetry. All that supports the symmetry of creation is good, while all that disrupts it is evil. In other words, the flip side of good and evil is order and chaos. The mishnah is thus providing us with a supremely important principle to take along through life.

Now let us take this line of reasoning a step further. We have to behave and act in a certain way in order to be in harmony with the contours and the symmetry of the cosmos. We have to treat others with kindness and consideration, because to do otherwise would be chaotic and a violation of the order of creation.

But the rules of symmetrical behavior are not rigid. Sometimes we have to be kind, and sometimes we have to be cruel. Sometimes we have to laugh, and sometimes we have to cry. Do you know why? Because the symmetry is fluid. It's flexible. It keeps moving and changing as it flows through time, pace and circumstance.

This brings us back to the Gemara that makes a connection between *daas* and the Names of the Almighty. What does one have to do with the other?

Usually, the name we assign to something or someone defines its essence, but obviously, this is impossible with the Almighty, who is incorporeal, inscrutable and unknowable. So what is the significance of a Divine Name? The Rishonim explain that the numerous Names of the Almighty are not descriptions of His essence but rather the manifestations of how He functions in the cosmos. As we read (*Tebillim* 19:2), "The heavens tell of His glory." You look at the sky, you see a reflection of the Almighty in His handiwork. You take note of the things that happen in the world and see either His kindness or His wrath, be that as it may. And so we have Names for Him – such as *Rachum, Chanun, Elokim* and so forth – that reflect these attributes, that describe the way He appears to us in His providential guidance of the cosmos.

And here the Gemara makes a sharp connection and provides us with an amazing insight. Just as the Names of the Almighty reveal how He functions in the world, so is *daas* the instrument by which we function in the world.

Why is this so? Because we have to exercise *daas* every minute of our existence. Remember, the symmetry of the universe is not static but fluid. It is flexible, always in motion, always shifting, always changing, always adapting. If we expect to conform to the contours of the universal symmetry, if we wish to avoid a chaotic existence, we too must always be changing, shifting and adjusting the way we function in the world. From the time he wakes up in the morning till he goes to sleep at night, a person makes innumerable decisions.

And how do we effect these constant adaptations and adjustments? With that crucial little device called *daas*. So it follows that our *daas* must be in operation at all times and that the caliber of our *daas* can be discerned from the way we function in the world.

Now we see the connection clearly. This *daas* is such a great thing, says the Gemara, because the Torah inserted it between two Divine Names. For the human being, *daas* plays the role that the divine Names play for the Almighty. Just as the Almighty's Names reflect how He functions, so is *daas* our means of function.

Do you think a 'good morning' is a trivial matter? It is a very significant matter. I've seen people who could say such a 'good morning' that every limb of your body tingled with warmth. I once met Rav Aryeh Levine, the famous tzaddik of Yerushalayim, at a chasunah. I went over and gave him shalom aleichem. Believe me, I've given shalom during my lifetime to countless people, including many big people, but I have never had anyone return my shalom as he did. Never. He was a genius at it. He took my

hand in both of his and smiled at me, and I felt a warm flow of electricity pass through my body.

Of course, people have responsibilities, problems, distractions. It is not easy to clear your mind and give that person extending his hand to you a full-hearted smile. It is not easy to make him feel that seeing him gives you exquisite pleasure. But think about it in a moment of truth. If you don't make him feel warm and welcome, are you handling your burdens with *daas*? Are you acting symmetrically, in tune with the order of creation?

* The key is symmetry. That is the yardstick by which to measure our performance in this world.

A prominent rav once came to visit Rav Chaim Soloveitchik where he was vacationing during the summer in Polonga by the sea. He went to the shul and found Rav Chaim sitting bent over in a corner and listening to the town shoemaker who was speaking to him briskly and vehemently. In Europe, shoemaking was considered to be a lowly station in life, usually occupied by ignorant people, yet this shoemaker was vociferously filling the ear of the *gadol hador*. The rav waited impatiently for Rav Chaim to extricate himself, but a half hour passed, an hour, two hours, before the shoemaker finally left.

→ "I don't understand," the rav said to Rav Chaim. "How can you allow a simple shoemaker to browbeat you for two hours?"

Rav Chaim gave him a puzzled look. "What are you talking about? The man has a broken heart. He has terrible tragedies in his life. I shouldn't listen to every word he has to say?"

During those two hours, Rav Chaim used his *daas* to respond to that aspect of life, and by doing so, he filled his rooms with precious and pleasing things; he deposited gold and diamonds in his storehouse of eternal treasures. After those two hours, when the shoemaker went home with his heart a little lighter, Rav Chaim's *daas* told him that the symmetry of the cosmos called for him to return to his Gemara.

* We need balance. We need order. Above all, we need *daas* to avoid the pitfalls of chaos, to perceive the ever-changing contours of the cosmos, and to discover the pathways that move to the rhythms of its fluid symmetry.

נא לא 18

כמה שנצליח להגדיל ההשגה בגדלות ה"צלם אלקים" שבכל יחיד ויחיד, לא נגיע לאפס קצהו מגודלו האמיתי.

חז"ל אומרים (סוף פ"ק וקדושין מ): "ר' אלעזר ב"ר שמעון אומר: לפי שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצוה אחת אשריו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה."

"הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות - אשריו" - אין זו הרגשת סיפוק ~ אלא התעלות ממשית עצומה שהציל עולם שלם במעשה אחד ויחיד שלו. "הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה אוי לו", איננה הרגשת צער איום, אלא ירידה איומה בדרגת הנפש שלו, על שגרם חורבן לעולם שלם. "אשריו" ו"אוי לו" הן מציאויות!

קלד עבודת פרשת בחקותי עבודה

אם בחוקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו וגו'. פסוקים אלו שנפרשה זו, צאים ללמד עיקר גדול ציטוד הצניעות, שהנהגת כל העולם תלויה ביד כל בר ישראל, שאם הוא מפנה צדק הסורה, משפיע צוה לעולם כל היעודים הטובים

שנאמרו בפרשה זו, ואם ח"ו אינו ממנהג צדק הסורה, גורם להציל לעולם את כל דברי המוכסה שנאמרו בפרשה זו, והכל מונחם צידו וצדקתו.

וזהו שאמרו תו"ל (פנהרין לז) טייב כל אדם לומר בשבילי נצרא העולם, שהאדם צריך לומר לעצמו, ולזכור היטב יקוד זה, כי בשבילי נצרא העולם, היינו שהנהגת כל העולם תלויה בידו, ועל ידי זה חסר להמנהג בכל מעשיו כראוי.

פרשת בחוקותי פותחת במילה "אם" שהיא לשון תנאי והקב"ה מבטיח שאם נקיים את חוקי התורה ואת מצוותיו נשמור. וכוונתו לשמירת החוקים שעפ"י דברי רש"י הוא עמל התורה, אז נזכה לקבל גשם בעתו, מזון, שלום וכו'.

אך עלינו להבין כי הדברים קשורים אחד לשני, הא בהא תליא. אם נראה שאין גשם משמע יש פגם בקיום חוקות התורה, ואם יש קושי בפרנסה או אין שלום, עלינו להבין שאין אנו עמלים בתורה כפי שצריך!

אל לנו לחפש את הסיבה ב"חום הלוהט" כאשר היבול דל ובוודאי לא לקשור זאת בתופעות טבע, ואם ח"ו לא ננצח במלחמות אל לנו לתלות זאת במטוסים וטנקים חדישים שרכש האויב.

התורה מדגישה לנו: אם - יש תנאים כיצד לקבל את השפע והביטחון מהקב"ה, ואם אתה לא עומד בתנאי ממילא גם הקב"ה לא ימלא את מבוקשך. אך, לצערנו, לא תמיד האדם מבין את הקשר בין הדברים. בדרך כלל האדם תולה זאת בנסיבות המקרה.

24

מיד הזעיקו שרברב מהעיר הגדולה כדי שיבוא לבדוק מדוע אין מים בברזים. כאשר הגיע השרברב וראה את הברזים המותקנים בכל אוהל, פרץ בצחוק רם ואמר: "כיצד העליתם בדעתכם שיצאו מים מתוך הברזים? הרי לא הברז נותן את המים. הברז אינו אלא קצהו של צינור ארוך המתחבר בצינור השני למשאבה השואבת את המים מן הבאר. והנה אתם לא התחברתם כלל אל הבאר, רק נעצתם את הברז בקיר וכיצד סברתם שהברז יושיעכם?!"

המש"ך הרב ואמר לשומעיו: "כל מי שסבור שלימוד תורה יכול להיחשב כחוויה נעימה שאינה מחייבת הליכה לאורה, אינו אלא טועה! חובתנו להיות קשורים למעיין התורה שהוא מקור החיים. והנה, לצערנו, רבים מאיתנו עזבו את התורה שהיא מקור מים חיים והלכו לחצוב להם בורות נשברים, כמו שנאמר: 'כי שתיים רעות עשה עמי אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בורות נשברים אשר לא יכילו המים'." (ירמיהו ב.)

אכן כך!

אנו דומים בדיוק לאותם בדואים ואין אנו מקשרים בין האירועים השונים. כאשר יש פיגועי מחבלים, האם אנו תולים זאת בחוסר עמל בתורה או בזילזול במצוות? אנו בדר"כ מיד תולים את האשמה בראש הממשלה, בשלטון, שאין אנו יודעים להגיב כראוי, שלא הייתה עירנות מספקת במקום ואם... ואם... וכו'.

כדאי שנבין, שיש קשר בין הברז למשאבה, למעיין, רק צריך למצוא את הצינור המקשר. וחשוב שנתעורר מתרדמתנו ונבין כי אנחנו אשמים ומה היא "תרופת הפלא" עמל התורה!

25

תלח טיב פרשת בחוקותי התורה

שהיא ההבטחה שאמרה התורה כאן: 'אם בחוקותי תלכו' - אז תזכו לכל הברכות הגשמיות, שהן הברכות בזה העולם: 'ונתתי גשמיכם בעתם, ונתנה הארץ יכולה, ועץ השדה יתן פריו, שכל מה שיש לו לאדם גם בגשמיות, הוא בא מכה ההליכה בחוקות התורה.'

ולכך בוודאי שגם היום, אם רואים שיש מחסור ואין מספיק גשמים, צריכים להרבות בתשובה ומעשים טובים. ואף שכיום אין הסימן של 'לילי רביעיות ושבתות' שייך כל כך, מכל מקום זה ברור, שמצב הגשמים בארץ ישראל מוכיח לנו כעד נאמן, כמה אנו מרוצים ומקובלים לפני הבורא ית"ש.

ועל זה אמרו חז"ל (מגילת נב) חיזהו חכם הרואה את הנולד, פי' שהחכם ממזון ומסתכל בכל פעולה שעושה, מה יולד על ידי פעולה זו, שאם יקיים מצוות ה' וימנהג כראוי, יגרס להוליד על ידי זה שפע טוב לכל העולמות, להשפיע לעולם גשמים בעתם ושאר כל הברכות. ואם חלילה יפגום במעשיו, וירדוף אחר תאות הגוף, יגרס ח"ו להוליד מזה השפעה לא טובה לכל הבריאה, ולהשמיד חלילה כל דברי המוכחה, לעורר דינים וגזירות רעות על בני ישראל.

ימחה אשבי תשובה, לאלו אשר מתאוונים, שיש להם תשובה בני ישראל ולחיקון העולם, ולפעול לטובה בני ישראל ולחיקון העולם, ואין להם למי להשפיע, כי לא נחמנו לרב, למגיד שיפור, או למלמד וכדומה. ולפי דברינו נמלא, כי כל יהודי נתמנה מן השמים להשפיע לעולם טובה וברכה על ידי מעשיו, ולהישמר שלא יושפעו על ידו גזירות רעות ודינים לעולם, לכן אין לו להטעור על מה שלא מינהו להשפיע לבני

אדם, כי אין בזה שום חסרון, ס'אין קיין שום מעלער ניטען, כי ממילא כבר נתמנה על זה מן השמים, וממילא כבר מוטלת על שכמו עבודה גדולה הלוו, ואין צריך להתמנות לזה גם על ידי בני אדם.

ובדברים האלה, אמר הרה"ק בעל דברי חיים מלאנו זי"ע על עצמו, שצנעוריו שז שיהא נכחו לתקן את כל העולם, אחר כך הכיר שזאת לא יוכל, והשז שיהא נכחו לתקן לכל הפחות את כל בני מדינתו, אחר כך חזר גם מזה ואמר הלוואי יעלה צדי לתקן את בני עירי, אחר כך אמר הלוואי לתקן את בני ציפי, אחר כך אמר הלוואי לתקן את בני עמנו. ואמרתי פירוש גדבריו הק', שאין הכוונה שחזר בו ממה שהשז מתחלה לתקן את כל העולם, אלא שאחר שגדלה השגמו, ראה והכיר, שעל ידי שיתקן בני מדינתו יצא בזה חיקון לכל העולם, אחר כך השיג שיכול לפעול חיקון לכל העולם על ידי חיקון בני עירו, ואחר כך ראה שאפשר לפעול זאת על ידי חיקון בני ציפו, ואחר כך ראה כי הכל תלוי בצנעותו, שעל ידי שיתקן את עמנו, יצא חיקון לבני ציפו ולעירו ולמדינתו ולכל העולם. כי הכל תלוי בצנעות האדם עצמו, כי האדם עצמו על ידי מעשיו מנהיג את כל העולם.

הרי כי כבר נמחלת הבריאה סידר הקב"ה את עולמו, שכל הברואים יהיו נצויים תחת יד האדם, וכל עלייתם וירידתם יהיו תלויים בו, שצידו לתקנם וחליה לפגום אותם, וכולם עומדים וממתינים על עבודתו, יעדעם גרעול ווארט אויף די עבודה פון א' יוד, והעולמות העליונים והתחתונים מתחננים אלינו, די וועלטן אויבן און אונטן וויינען אויף אונז, שנעבוד את ה' צימר נאמנות, צימר מסירות נפש, שעל ידי זה יזכו לחיקונם, ויעוול לחיקון השלם.

אחד העיקרים החשובים בשלמות האנושית הוא נחיצות הדעה לכל אחד, שהענינים הרוחניים והענינים הגשמיים מלוכדים וממוזגים תמיד, ולא יצויר בהם הפירוד מכל וכל, ובגין כך אין מן התימה שכל הנהגת האדם במובן הרוחני משפיעה בה בשעה גם על חייו הגשמיים, והתורה מאשרת אמיתות הנחה זו, אם בחוקתי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם, זאת אומרת ההנהגה הרוחנית הטובה מתאחדת במציאותה עם טובת הגשמים החומרית, מאידך ואם לא תשמעו דבר זה גורם גם לירידה בגשמיים, וכמאמרם אין הערוך ממת אלא החטא ממת (ברכות ל"ג).

כל מאורע בחיי האדם הוא בכוח נאמנה של אישיותו הרוחנית, משום שתכלית בריאת שמים וארץ שיהיה האדם נור הבריאה וכל היקום שבה, ונשמתו שהיא חלק אלוה ממעל תחזיר לבריאה כולה את השפע הרוחני העילאי, וכו' בזמן יהיו כל יסודות הבריאה ותולדותיה משמשי האדם, למען יטיעו לו לעלות במעלות החכמה וליהנות מזיו השכינה לאין סוף ותכלית. ככתוב ויניחם בגן עדן לעבדה ולשמרה.

הגן עדן כולל בתוכו את איכות הבריאה כולה, אמר לו הקב"ה לאדם תן ועתך שלא תחטא ותחריב עולמי, כל פגם רוחני שבאדם משפיע מיד על כל חלקי הבריאה שהוא קשור עמהם, ה' צלך כשם שהצל משקף כל תנועה בטבע, כך גם לפי ההנהגה הרוחנית הטובה של האדם, מידת הטוב והחסד ניתנת לו ממרום, ומסתבר שלפי ההנהגה הרוחנית הגרועה של האדם, כך הסתר פנים כביכול אליו ומניעת טובו וחסדו, היוצא לנו מדברינו שכל פגם רוחני באדם מקלקל גם את הבריאה, והבריאה שתפקידה להושיט סיוע לאדם לפי צרכו, מאבדת את כוחה ותועלתה, ונמצא האדם מפסיד את מקור חייתו וסיועו באשמתו. (אורה לחיים).

ואנו יודעים כי שם הוא עולם האמת והנים על כל דבר קטן וגדול, ואין ויתור למעלה על כלום, ואמר הלה לאציו וי"ע כי צבור מרע עזר עליו הדין כפי טובו, וכן בעניני עשה טוב, אצל עיקר הדין למעלה הוא על "רחמנה לצא צע"י, וזה דבר קשה מאד. הדברים נוראים, יכולין לעשות הכל כדבעי, מצות מעשיות ולהיות שמור מכל דבר רע, הן לאוריימא הן דרכן, הן דברים שאסרו חכמי הדורות,

ולחיות נוהר צמלות לאוריימא ודרנין, ועדין חסר, כי חסר הפנימיות, חסר הרחמנה, חסר השי"ת בהמעשים, כי זה הוא עיקר היהדות, ההתקשרות לצורת כל עולמים, לחיות עם השי"ת.

המורה הוא ענה איך לצוא לידי אנכי ה' אלקין, לקבל אלוקותו ית' ולהיות דבוק בהשי"ת, לקיים ולדבקה בו, כמו שפי' הנועם אלימלך (פי' יתרו) את הפסוק וידבר אלקיים את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' ה' היינו כי כל הדברים האלה הם בצביל התכלית לאמר אנכי ה' ה' וכן פירשו בספ"ק מה שאומרים בנוסח התפלה, ובמורתך כחוצ לאמר שמע ישראל וגו', שכל המורה הוא לאמר שמע ישראל, היינו קבלת עול מלכות שמים ולייחד שמו יתברך, נמצא כי כל המצות כולם הם מצות איך לצוא לידי חיבור להשי"ת, מצוה מלשון צווחת, וא"כ אין זה נקרא דבר שאין לו

ואולי זה הפי' שהקדימו נעשה לנשמת, כי זה הורחה כי כל עשיית המצות הוא לשמוע בקול דברו, שאין התכלית רק העשי' בלבד, רק העשי' הוא לשמוע בקול דברו, קול הוא בפנימיות של הדיבור, להיות דבוק בהשי"ת.

אלא כי ישראל הם למעלה מן הזמן כמו שנאמר (תהלים לא, טו) צידך עמותי העמים של ישראל הם ציד הקצ"ה, והוא יתברך משנה עמים ומחליף את הזמנים, כמו בגאולת מצרים כיון שהגיע עם דודים וקול דודי הגה זה בא בחודש זה אתם נגאלים, אמרו לו משה רבינו האיך לנו נגאלים לא כך אמר הקצ"ה ארבע מצות שנים ואין צדינו אלא רד"ו שנים, אמר להם הואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מציב בתשבות. עוד שם והאיך לנו נגאלים ואין צדינו מעשים טובים, אמר להם הואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מציב במעשים הרעים וכו'. עיין שם בילקוט שיר

ונקדים לנאר עיקר ענין יהדות מה הוא, כי יהדות אינו רק "דת" של איסורים ומיזבים של מצוות מעשיות, יהדות הוא מצב החיים של התקשרות עם השי"ת בכל עת וצבל שעה, יהדות הוא שצני ישראל הם עם ה', עם הנצחר, שיש להם קשר תמידי עם הצורה כל עולמים, הגאון הרב משה פיינשטיין ז"ע קיפר שאציו ז"ע ה"י לו חצר, רב ברוסי, עשה עמו צרות כי מי שסתלק לעולם האמת קודם יצוא ויגיד לחצירו קדר הדברים למעלה, ואחר שנסתלק חצירו הרשו לו לצוא לעלמא הדין ולספר לאציו ז"ע מה קורה למעלה,

זהו (מפלה שמיים) וקיים לנו את הדבר שהצטננתו על ידי לפניה חוץ כלאמר (נפיה ג) בעת ההיא אציה אהכס ובעת קצתי אהכס, וקשה הכפול בעת ובעת. גם 'וצעת קצתי אהכס' אין לו שום פירוש. אלא כנודע (משהיו ג, ה) וכו' אהשנה (ישעיה ט, כג) לא וכו' בעתה (שם) 'זהו שנאמר 'בעת ההיא' הידוע בעתה 'אציה אהכס', היינו לא וכו' בעתה, אף על פי כן הקצ"ה הוא כל יכול שיהיה עם דודים ומסך נבואתהכס אינו מניב על השכונות ואינו מסתכל אס לא וכו' וגואלס כנ"ל, זהו שנאמר 'וצעת קצתי אהכס' בעת דודים ורלו לקצ' אהכס שלא בעתה, ויהיה אף שיהיה אחישנה.

33 הגיחה - 5-6-7-8

ראיתי בזה מאמר נפלא של הגר"פ פרידמן שליט"א, בתוספת ציצים ופרחים. נקדים מה שמצינו בגמרא (תענית ט, ב) מחלוקת בין רבי אליעזר ורבי יהושע על הגשמים מנין הם באיבי, האם מהאדים שעולים תחילה מן הארץ לשמים ואחר כך יורדים משמים לארץ, או שהגשמים הם מים מיוחדים שיורדים מן השמים:

'תניא רבי אליעזר אומר, כל העולם כולו ממימי אוקיינוס הוא שותה, שנאמר ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה. אמר לו רבי יהושע, והלא מימי אוקיינוס מלוחץ הן? אמר לו [רבי אליעזר] מתמתקין בעבים. רבי יהושע אומר, כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה, שנאמר למטר השמים תשתה מים, אלא מזה אני מקיים ואד יעלה מן הארץ? מלמד שהעננים מתגברים ועולים לרקיע ופותחין פיהן כנוד ומקבלין מי מטר."

'רבינו בחי"ן בפרשת עקב (דברים יא, יז) מביא מחלוקת זו והוא מכריע ביניהם כלשון קדשו:

'דברי חכמים האלה דברי אלקים חיים הן, ואפשר להיות כי נאמנו דברי שניהם, כי לפעמים המטר יורד מן השמים כלומר ממים העליונים, ולפעמים ממי אוקיינוס שהן ממים תחתונים, ואותו שהוא ממי אוקיינוס אינו נקרא מטר אלא גשם - מלשון גשמות ודבר גופני.

ואותו שהוא ממים העליונים נקרא בשם שניהם - בלשון מטר ובלשון גשם. נקרא בלשון גשם - כי כאשר ירד הגשם והושלג מן השמים, ונקרא בלשון מטר - למטר השמים תשתה מים... ועצר את השמים ולא יהיה מטר, ומצינו בפרשת המבול שתי לשונות מטר וגשם, שנאמר אנכי ממטיר על הארץ, וכתוב, ויהי הגשם על הארץ, לפי ששם נבקעו כל מעינות תהום רבה, תהום עליון ותהום תחתון.

נמצינו למדים מרבינו בחי"ן יסוד גדול, כי הגשם שיורד מן השמים הוא גשם ברכה ונקרא בשם 'מטר' ובשם 'גשם', ואילו הגשם שיורד על ידי האדים שעולים מן הארץ נקרא רק בשם 'גשם'. אך לפי זה צריך ביאור לשון הכתוב: 'אם בחוקתי תלכו ... ונתתי גשמיכם בעתם', מזה ראה הכתוב להזכיר לשון 'גשם' שהוא מתפרש גם על הגשם שיורד מן הארץ, היה ראוי יותר לומר: 'ונתתי מטר ארצכם בעתו', שאז ברור שהכוונה רק על גשמי ברכה שיורדים ממש מן השמים?

כדי לבאר כל זה, הבה נשנה יחד הקדמה נפלאה שלמדנו מתורתנו של מאור עולם רבינו החתם סופר זצ"ל, שמאריך בדברי קדשו באחד מהספריו ב'דרשות חתם סופר' (חף שער), לבאר מה ששנינו בגמרא (סנהדרין ק"ג, א) כי אחאב מלך ישראל בא בטענה לאליהו הנביא, משה רבך אמר (דברים יא, טז): 'השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחוויתם להם, וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה', ואילו אני אחאב העמדתי עבודה זרה על כל תלם ותלם בארץ ישראל והמטר לא נעצר כלל?

על כך ענה לו אליהו ככתוב (מל"א יז, א): 'ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד אל אחאב, חי ה' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו, אם יהיה השנים האלה על ומטר כי אם לפי דבריך, אחר כך כתוב (שם יז, א): 'ויהי ימים רבים ודבר ה' היה אל אליהו בשנה השלישית לאמר, לך הוראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה'.

הלך אליהו וקיבץ את כל ישראל וגם ארבע מאות וחמשים נביאי הבעל אל הר הכרמל (שם יז, כח): 'ויאמר אליהו לנביאי הבעל, בחרו לכם הפר האחד ... וקראו בשם אלהיכם ואש לא תשימו ... ויקראו בשם הבעל מהבוקר ועד הצהריים לאמר הבעל עננו ואין קול ואין עונה'. אז לקח אליהו את הפר שלו וישחטו קרבן לה' ויתפלל: 'ענני ה' ענני וידעו העם הזה כי אתה ה' האלקים ... ותפול אש ה' ותאכל את העולה ואת העצים ואת האבנים ... וירא כל העם ויפלו על פניהם ויאמרו ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים'.

וכפיו שהוא נבואה כן הוא צפונתו, אף שהעת אינו טובה כגון שאינו שנת משא ומתן, וזה שפירש רש"י בשעה שאין דרך בני אדם ללכת על פי (דברים לג, יח וצ"ל) שמת וצולן נלחם לפרגמטיא עיי"ש, ר"ל לפעמים סגורים ועומדים כל הדרכים לפני האדם ונדמה לו שאין עוד שום דרך על פי הטבע ללכת ולבוא בשמא ומתן, אל יפול רוחו בקרבו, כי זאת לא יתכן רק באומות העכו"ם שהם חסתי הזמן והטבע, לא כן ישראל שהם למעלה מן הזמן ולמעלה מן הטבע, נושעים מוך לדרך הטבע, כי המאמין בטבע מתנהג עמו בטבע ומקרי הזמן, אצל המאמינים שהכל בהשגחה פרטיות מתנהג עמם שלא כדרך הטבע, לכן ונחתי גשמיכם בעתם, צעמים וחמנים של ישראל כנ"ל.

אחרי שכפרו כל העם בנביאי הבעל והכירו בה' אלקי עולם באמרם: 'ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים', התפלל אליהו הנביא על הגשמים עד שאמר לו נערו (שם יח, מד): 'הנה עב קטנה ככף איש עולה מים ... ויהי עד כה וכה והשמים התקררו עבים ורוח, ויהי גשם גדול'.

כדי לבאר כל זה אומר ה'חתם סופר' יסוד נפלא בלשון קדשו: 'אבל הענין, כי ידוע שהגשמים מתהווים בטבע, מאדים העולים מהארץ והבל פה אנשי העולם, ואם כי זה הוא רק הכנה קטנה בטבעי העולם, ועיקר הוא כמאמר חז"ל סוף פרק קמא דתענית, שהעבים שואבים ממי אוקיינוס ומתמתקים בעבים על ידי מים העליונים מאת ה' מן השמים, מכל מקום גם זה אמת כי הוויית העבים הוא מהאדים העולים מן הארץ'.

כאשר נתבונן נראה כי ה'חתם סופר' כאן, יש לו הכרעה משלו במחלוקת שבין רבי אליעזר ורבי יהושע על שורש הגשמים, כי באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים, שמצד אחד הגשמים מתהווים מהאדים שעולים מלמטה ממי האוקיינוס כשיטת רבי אליעזר, אך כאשר הם עולים למעלה הם מתמתקים על ידי מים העליונים שיורדים מן השמים כשיטת רבי יהושע, באופן שהגשמים הם ערבובייה של מים תחתונים והמתמתקים על ידי מים עליונים.

ממשיך ה'חתם סופר' בדבריו הקדושים: 'והיות כן, החוש והשכל יעיד, כי אם בני אדם וההבל והאדים העולים מהם, הוא מהבל פה דובר נבלה ולשון הרע ורכליות, הגשמים המהווים מזה המזה מלוכלכים מזוהמת קליפת עוונות ופשעים הזמה, והמאכלים המהווים מזה מטמאים אוכליהם ביתר שאת, באופן שיהיה הבל פיהם של שנה הבאה רע יותר משל אשתוקד, ועל ידי זה גשמי שנה הבאה ותבואתה רע, וגורם טומאה ומרי יותר, ומגדל אנשים רעים וחטאים יותר'.

ושוב יגדלו האנשים את הגשמים רע יותר בשנה השלישית מבשנית, וכן לעולם חזור חלילה, עד שחם וחולילה כל כך מושרשים בחטא וטומאה, עד כי אין תרופה למכתם חלילה. ומטובו של אלקי ישראל יתברך שמו לעצור השמים ולא יהיה מטר רע ולא יולידו פירות רעים, עד שיכנע לבבם הערל וישונו אל ה' ויטהרו האויר ויהנו מזיו ה' ותפארתו'.

מעתה אומר ה'חתם סופר' הכל על מקומו יבוא בשלום, כי מה שאמר משה רבינו בתורה כי אם יעבדו ישראל אלהים אחרים: 'וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה, ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר ה' נתן לכם'. נתכון בזה שהעונש יהיה לסירוגין, דהיינו שיענישם הקב"ה או בעצירת גשמים או באבדם מעל הארץ הטובה.

כי אם יעבדו ישראל עבודה זרה רק בדרך ארעי, הנה אז יתקום הקב"ה על ידי: 'ועצר את השמים ולא יהיה מטר', כדי שישונו בתשובה שלימה ויטהרו האויר מטומאת הבלי פיהם. אולם אם ישקעו ח"ו בטומאת עבודה זרה עד שלא יועיל עצירת הגשמים, הנה אז: 'ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר ה' נתן לכם'.

או יאמר ונתתי גשמיכם בעתם, כי אין לך אדם שאין לו שעה (אנח פ"ד מ"א), וזה שפירש רש"י כגון זלילי שנתם, והקצ"ה ממתין וצורר העת ועונה השעה הטובה שלו נמנעים טושים שיהיה כלי להמוק ברכה. ומשפיע לו כל טוב:

Rabbeinu Yonah quotes from the *Talkut*, "The Community of Israel is beloved through its voice and hated through its voice. It is beloved through its voice, as it is written (*Song of Songs* 2:14), 'Let Me hear your voice, because your voice is sweet.' It is hated through its voice, as it is written (*Jeremiah* 12:8), 'She raised her voice against Me, therefore I have hated her.' This is the meaning of that which is written (*Proverbs* 18:21), 'Death and life are in the control of the tongue, and those that love it shall eat its fruit.'"

The tongue controls the power of life and death. One can build with the tongue, and one can destroy with the tongue. One can heal with the tongue, and one can harm with the tongue. One can give life with the tongue, and one can take away life with the tongue. God loves the Jewish people when they use their tongues properly, "because their voice is sweet." And if they do not, He "hates" them, so to speak. Of course, God does not hate the Jewish people. Nonetheless, the prophet employs the harsh word "hate" as a figurative term to show God's extreme displeasure when we abuse the power of speech.

Rabbeinu Yonah focuses on the end of the verse. "And those that love it shall eat its fruit." What does this mean? It refers, he explains, to a person who loves the tongue. In other words, he loves to talk all the time. Indeed, who doesn't like to talk? It is a normal thing. So what is a person to do if he really loves to talk a lot? He should "eat its fruit." He should not satisfy this desire with idle chatter. Instead, he should talk words of Torah, Mussar and wisdom. He should speak about ways to bring people together in peace and harmony. He should speak about ways to raise up the spiritual level of the community. He should praise the good and condemn evil. He should encourage people to seek the truth.

➔ If you like to talk, then talk. That is perfectly fine. No one is stopping you from exercising your power of speech, but you don't have to abuse it. Why do you have to mock people and talk against them? Why wouldn't you rather use your power of speech to bring them together and to raise them up? Be aware that you hold the power of life and death in your tongue. If you feel the natural urge to talk, "eat its fruit." Use it wisely and well.

43 In particular, it refers to the characteristics associated with the Name of *Elokim*, which is translated as "the sole Power in the creation and the control of the world." By saying that we were created *betzelem Elokim*, "in the image of *Elokim*," the Torah is telling us that God gave us the power to control Creation, both in the lower and the higher worlds.

✓ We can more readily relate to the idea of human control of the physical world, but our control also extends to worlds beyond our comprehension and imagination. Just as the unseen puppeteer pulls strings that cause the puppet to move about, so do the actions of the Jewish people in this world pull strings that effect changes in the higher worlds.

✳ Therefore, every person must have *yiras Shamayim*, which is translated as "fear of Heaven." It does not mean that we have to be afraid of Heaven, says R' Chaim Volozhiner. We have to be afraid of God, not of Heaven. Rather, it means that we have to fear the effect of our actions in Heaven. Our every word and deed can build great edifices in the higher worlds.

☞ One day, we will come to Heaven and survey what our lives in this world have wrought in the next. If we are not careful, we may survey a scene of great devastation, with ruins and rubble strewn as far as the eye can see, a scene that would cause us untold pain and anguish. Better to have "fear of Heaven" now, to fear the damage we can do to Heaven, so that when we arrive in Heaven we will find towering spiritual edifices rather than scenes of destruction.

מענה מבורא היטב מדוע לא נעצרו הגשמים לאחאב ובני דורו, כי מחמת היותם שקועים כל כך בעבודה זרה ביקש הקב"ה לקיים בהם: "ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר ה' נתן לכם". אולם כאשר התלוצץ אחאב עם אליהו שלא נתקיים בו קללת משה רבינו: "ועצר את השמים ולא יהיה מטר", והנה אליהו ידע שאחאב לא יקבל את הביאור הנזכר, לכן כדי לקדש שם שמים נשבע אליהו: "חגיגה: אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו, אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דבריו". הנה הדגיש לומר: "כי אם לפי דבריו", לרמוז כי אזורי שלש שנים כשיתחיל הגשם לרדת מן השמים יהיה זה רק "לפי דבריו" - לפי דיבורי הבל הקודש שלי והדומים לי, שמאמינים בדי' אלקי ישראל ולא על פי הבלם של הרשעים.

לכן כאשר שלחו הקב"ה לחזויר את המטר, והנה ידע אליהו שהאיר טמא מהבלי פיהם של ישראל שהיו עובדים עבודה זרה, הבין מזה שהוא צריך לחזויר קודם את ישראל בתשובה שלימה. מיד קיבץ את כל ישראל אל הר הכרמל וקידש שם שמים רביים, וכאשר צעקו כל ישראל בקול גדול: "ה' הוא האלקים ה' הוא האלקים", הנה מהבל הפה של אותה צעקה נוצרה: "עב קטנה ככף איש", כי עדיין לא היה בידם רק הבל פיהם של הכרזה קדושה זו, ועדיין היה חסר הבל הפה של תורה ותפלה שלא עסקו בהם כל אותם השנים. אולם גם עב קטנה זו הספיקה כדי שירד גשם גדול. אלו תוכן דבריו הנפלאים של ה"חתם סופר" בתוספת ביאור.

40 ויש להביא מקור נאמן לדברי ה"חתם סופר" מגמרא מפורשת (תענית ז,ב): "אמר רבי שמעון בן פזי, אין הגשמים נעצרים אלא בשביל מספרי לשון הרע". הרי לנו דברים ברורים כי בעוון לשון הרע הגשמים נעצרים, ולפי ה"חתם סופר" הביאור בזה, כי על ידי לשון הרע עולה הבל פיהם של מספרי לשון הרע ונעשה מהם עננים, והנה הגשמים היורדים מהם מטמאים את הצמחים ומקלקלים את הבריות, ולכן הגשמים נעצרים כדי שלא יתקלקלו בני אדם מזה.

ויש לומר שזהו גם כן ביאור מאמר חז"ל (שם): "אמר רב קטינא, אין הגשמים נעצרים אלא בשביל ביטול תורה". כי אם היו עוסקים בתורה היה עולה הבל פיהם של עוסקי התורה למעלה, ונעשה מהם עננים שמורידים בעולם גשמי

ברכה, עד שגם הצמחים שצמחו על ידם משפיעים על הבריות שיעסקו בתורה ויתקרבו לה'. זאת ועוד, שהרי על ידי עסק התורה יש תיקון גם על עוון לשון הרע, כמבואר בגמרא (ערכין טו,ב): "אמר רבי חמא ברבי חנינא, מה תקנתו של מספרי לשון הרע? אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה שנאמר מרפא לשון עין חיים".

נמצא כי אם היה עוסק בתורה היה מכפר על לשון הרע, וגם היה זוכה לדיבורים קדושים שמהבל פיהם נוצרים עננים שמורידים גשמי ברכה, להשפיע קדושה לצמחים שיסייעו לבני אדם לעבודת ה'. אולם על ידי עוון ביטול תורה חסר ממנו דיבורי קדושה, וגם אין לו כפרה על לשון הרע, שמהבל פיהם מתהווים עננים שמטמאים את הצמחים, לכן נעצרים הגשמים שלא יקלקלו את הבריות.

מענה יש לומר שזהו פירוש הכתובים: "אם בחוקותי תלכו, כפירוש רש"י: "שתהיו עמלים בתורה". זאת מצותי תשמרו ועשיתם אותם", כפירוש רש"י: "היו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים", הנה תזכו שמהבל דיבורים קדושים אלו יתהוו עננים, שיש בהם גשמים קדושים שישפיעו לטובה על הצמחים, לכן: "ונתתי גשמיכם בעתם", בלילי שבתות כי יהיו גשמי ברכה.

לפי זה מיושב היטב מדוע דוק הכתוב לומר: "ונתתי גשמיכם בעתם", שמתפרש גם על גשמים מן הארץ, ולא "ונתתי מטר ארצכם בעתו", שהם רק גשמים שיורדים מן השמים, כי כוונת הכתוב ללמדנו, שגם הגשמים שמתהווים על ידי האדם שעולים מן הארץ יהיו גשמי ברכה, מכיון שנוצרו מהבל פיהם של עוסקי תורה.

44 This is R' Chaim Volozhiner's message to every single Jew. No one should say, "What am I? What power do I possess? How can my humble deeds have any influence at all?" On the contrary, he should know and affix in his heart that not one of his deeds, words and thoughts ever goes to waste. If used constructively,

redeemed from this long and bitter exile, but somehow, deep down in our hearts, we do not believe it. Why? Because we do not have faith in ourselves.

This then must be our first step to gain control of the power of speech. We have to believe in ourselves. We have to believe that every word we speak leaves its mark in the lower worlds and in the higher worlds. We have to believe that our words can build and they can destroy. We have to recognize the awesome power of speech that God has infused in us, the divine power He has shared with us when He created us in His image. Only if we respect the power of speech can we harness it for the good.